

11. Островський П.І. Аграрний маркетинг / П.І. Островський. – Одеса: Астро-принт, 2006. – 223 с.
12. Федько В. Философия специальных служб / В. Федько.– К.: Издательский дом «Княгиня Ольга», 2006. – 694 с.
13. Организация и деятельность служб технической разведки. Разведывательное сообщество США // Иностранная печать об экономическом, научно-техническом и военном потенциале государств – участников СНГ и технических средствах его выявления. – 1997. – № 6. – С. 3-18.
14. Юридический энциклопедический словарь / под ред. А.О. Сухарева. – М.: Сов. энцикл., 1984. – 415 с.

УДК 342.22 (477)

ЮРИДИЧНІ ОСОБИ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ РОЛІ У СВІТЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ГАЛУЗІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПЕРЕГЛЯДУ ЇЇ ПРЕДМЕТА

Лютіков П.С., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

У статті аналізується місце та роль юридичних осіб (публічного та приватного права) в системі суб'єктів адміністративного права в контексті сучасних тенденцій розвитку адміністративно-правової науки та модернізації цієї галузі права.

Ключові слова: суб'єкт адміністративного права, юридична особа, юридична особа приватного права, юридична особа публічного права.

Лютіков П.С. ЮРИДИЧЕСКИЕ ЛИЦА КАК СУБЪЕКТЫ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА: ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЕ РОЛИ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ОТРАСЛИ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА И ПЕРЕСМОТРА ЕГО ПРЕДМЕТА / Запорожский национальный университет, Украина

В статье анализируется место и роль юридических лиц (публичного и частного права) в системе субъектов административного права в контексте современных тенденций развития административно-правовой науки и модернизации данной отрасли права.

Ключевые слова: субъект административного права, юридическое лицо, юридическое лицо частного права, юридическое лицо публичного права.

Lyutikov P.S. LEGAL ENTITIES AS ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUBJECTS: OVERCOMPREHENSION OF ROLE IN THE LIGHT OF ADMINISTRATIVE LAW FIELD MODERNISATION AND REVISION OF HIS OBJECT / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In the article a place and role of legal entities (public and private law) are analysed in the system of administrative and legal subjects in the context of modern progress of administrative and legal science and modernisation of this field of law trends.

Key words: administrative and legal subject, legal entity, legal entity of private law, legal entity of public law.

На сучасному етапі українського державотворення необхідність оновлення адміністративно-правової доктрини зумовлена, як слушно зазначає В.Б. Авер'янов, пошуком адекватних відповідей на певні «виклики часу», що виникли перед адміністративним правом у нових політичних та соціально-економічних умовах розвитку України [1, 155]. Головна мета формування нової адміністративно-правової доктрини полягає в тому, щоб забезпечити її розвиток та становлення у відповідності до європейських стандартів. Оновлене адміністративне право має бути орієнтоване на забезпечення максимально ефективною реалізації прав й інтересів людини та їх ефективний захист, тоді як на сьогоднішній день вітчизняне адміністративне право орієнтоване, перш за все, на задоволення потреб держави [1, 155]. Змінити існуюче становище і провести успішне реформування галузі адміністративного права неможливо без створення нової адміністративно-правової доктрини, головне завдання якої – забезпечити спрямованість цієї галузі на пріоритет реалізації та захисту прав фізичних і юридичних осіб,

забезпечення дотримання конституційних принципів у всіх без винятку сферах суспільного життя.

Такий розвиток та трансформаційні процеси адміністративно-правової науки вимагають якісно нових, зорієнтованих на утвердження принципу верховенства права, підходів до дослідження проблематики інститутів державного управління, державної служби, різних аспектів адміністративного та судового порядку оскарження рішень дій та бездіяльності суб'єктів публічної адміністрації та їх посадових осіб тощо.

Це все стало передумовою для перегляду не тільки сутності адміністративного права, а й його предмета, характеристики якого, як слушно зазначає Є.В. Курінний, мають тісний зв'язок із тими головними завданнями, які постають перед адміністративним правом на тому чи іншому етапі його розвитку [2, 23]. Якщо ще за радянської доби і перших років незалежності України адміністративне право асоціювалось виключно із інститутами державного управління, а його предмет становили виключно управлінські відносини, то із еволюційним розвитком науки адміністративного права, предмет галузі адміністративного права було істотно розширено за рахунок деліктної складової, відносин, що виникають у сфері надання громадянам і юридичним особам адміністративних (управлінських) послуг органами публічної адміністрації, процесуальних відносин, у першу чергу, тих суспільних відносин, які виникають при реалізації юрисдикції адміністративних судів і поновлення порушених прав громадян та інших суб'єктів адміністративного права (адміністративне судочинство) тощо.

Це не могло не справити вплив не тільки на систему суб'єктів адміністративного права, яка, відповідно, також має тенденції до збільшення кількості її елементів, але й на засади та підходи наукового дослідження цієї проблематики. У контексті даного питання слід відмітити видозмінення ролі та місця суб'єктів адміністративного права в цілому та окремих їх різновидів у тій чи іншій складовій оновленого адміністративного права.

Саме тому беззаперечним є той факт, що суттєвого значення набувають питання аналізу правового статусу суб'єктів адміністративного права, у тому числі й переосмислення їх ролі та значення саме в сучасних реаліях та в найближчому майбутньому. Адже, як вже було зазначено, центральне місце в нових підходах до засад адміністративно-правового регулювання займає людина, її інтереси, а також адміністративно-правовий статус юридичних осіб приватного сектору економіки.

У різні історичні етапи становлення та розвитку адміністративно-правової доктрини проблематика суб'єктного складу адміністративного права привертала увагу багатьох вчених-юристів. Зокрема, цими питаннями займалися В.Б. Авер'янов, Г.В. Атаманчук, К.К. Афанасьєв, Н.О. Армаш, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрах, В.М. Гарашук, В.М. Горшенев, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, І.С. Гриценко, Є.В. Додіна, А.І.Єлістратов, О.Ф. Євтихієв, Б.М. Лазарєв, Д.М. Лук'янець, О.Є. Луньов, С.В. Ківалов, В.Л. Кобалевський, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Т.О. Мацелик, Н.Г. Саліщева, В.Ф. Сіренко, Ю.М. Старілов, М.С. Студенікіна, Ю.О. Тихомиров, О.В. Шоріна, О.М. Якуба та інші. При цьому до їх поля зору потрапляли як окремі суб'єкти, так і їх угруповання, узагальнена характеристика всієї їх системи тощо. Хоча ґрунтовних наукових робіт з відповідної проблематики, на відміну від, скажімо цивільно-правових наукових джерел (наприклад, праці на рівні дисертаційних досліджень: В.М. Кравчука – «Соціально-правова природа юридичної особи» [3], П.П. Черевка – «Створення юридичних осіб приватного права» [4], В.Д. Фролова – «Правочиноздатність юридичної особи та її здійснення за цивільним законодавством України (цивілістичний аспект)» [5], Л.В. Винаря – «Правовий статус юридичних осіб, заснованих державою» [6], С.О. Іванова – «Участь юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах (на прикладі Міністерства оборони України)» [7], Д.С. Лещенка – «Правовий статус установ в цивільному праві України» [8], В.Д. Примака – «Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб» [9], і т.д.) на жаль, не можна назвати, хоча, юридичні особи є одними з найбільш представлених у системі суб'єктів адміністративного права. У першу чергу, в даному випадку мову слід вести про юридичних осіб публічного права – державних органів, органів місцевого самоврядування та інших осіб, створених у відповідності до ч.2 ст.81 Цивільного кодексу України. Однак, враховуючи значний імпульс у законодавчій та правозастосовчій практиці принципу диспозитивності в адміністративному праві, що також зумовлено оновленням вихідних засад цієї галузі права, постає необхідність у ґрунтовному дослідженні юридичних осіб приватного

права, які сьогодні є активними учасниками цих відносин. Характерні для цієї сфери тенденції вимагають нових, якісно нових наукових підходів до розуміння юридичних осіб (приватних і публічних) саме як суб'єктів адміністративного права, яка повинна стати основою для подальшої правотворчості та правозастосування. До речі, із прийняттям нового Цивільного кодексу України, який набув чинності 01 січня 2004 року, можна вести мову про формування подібних наукових підходів у науці цивільного права, відповідно до яких увага приділяється не тільки в цілому юридичним особам як суб'єктам цивільного права загалом, але й виокремлюється специфіка створення, діяльності, припинення і т.д. як публічних, так і приватних юридичних осіб. Зокрема, можна знову ж таки згадати ті роботи, що були перелічені вище.

У цьому сенсі слід зазначити, що, на жаль, представники науки адміністративного права залишають поза своєю увагою ці, безперечно, актуальні питання. Можна констатувати, що комплексних та глибоких монографічних досліджень, при цьому виконаних з точки зору оновленої концепції адміністративно-правової доктрини, на сьогодні фактично не існує, що також додає вагомої актуальності цій проблематиці.

Вищенаведене зумовлює мету статті – проаналізувати під кутом зору сучасних тенденцій розвитку адміністративно-правової науки місце та роль юридичних осіб у системі суб'єктів адміністративного права.

В юридичній літературі питання визначення адміністративно-правового статусу юридичних осіб висвітлюється, на жаль, у цілому однобоко. Наприклад, В.К. Колпаков зазначає, що для адміністративного права характерна наявність значної кількості суб'єктів з різними повноваженнями, структурою і правовими властивостями. Цим зумовлене й існування кількох варіантів їх класифікації. Суб'єктів адміністративного права, зазначає вчений, можна поділити залежно від належності до державних структур (державні організації та їх представники і недержавні організації та їх представники); на суб'єктів колективних та індивідуальних; фізичних та юридичних осіб тощо [10]. Хоча в остаточному варіанті класифікації так званих «основних носіїв суб'єктивних прав і обов'язків у сфері державного управління взагалі і виконавчої влади зокрема» вчений-адміністративіст юридичних осіб приватного права не виділяє взагалі, виокремлюючи лише: 1) Президента України; 2) органи державної виконавчої влади; 3) державних службовців як суб'єктів, у діяльності яких об'єктивізуються повноваження державних органів управління; 4) громадян України, іноземців, осіб без громадянства; 5) органи місцевого самоврядування; 6) об'єднання громадян; 7) суб'єктів підприємницької діяльності [10].

Автори підручника «Адміністративне право України» за загальною редакцією Т.О. Коломоєць вважають, що суб'єкт адміністративного права – це юридична чи фізична особа, яка є носієм прав і обов'язків у сфері державного управління, передбачених адміністративно-правовими нормами, та має здатність надати права реалізовувати, а покладені обов'язки виконувати [11, 25]. Тобто фактично юридична особа розглядається в якості суб'єкта адміністративного права, проте при аналізі адміністративно-правового статусу окремих суб'єктів увага приділяється лише органам публічної адміністрації, а юридичні особи приватного права взагалі не вивчаються. У свою чергу С.В. Ківалов та Л.Р. Біла класифікують суб'єктів адміністративного права на дві групи – індивідуальні та колективні, відносячи до останніх: органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, об'єднання громадян. При цьому С.В. Ківалов та Л.Р. Біла акцентують увагу на тому, що підприємства, установи, організації посідають особливе місце в системі суб'єктів адміністративного права, оскільки через їхню діяльність держава здійснює свої функції та завдання [12, 18-24], тобто в даному випадку мова знову ж таки ведеться про юридичних осіб публічного права.

Російські вчені-адміністративісти Ю.А. Дмитрієв, І.О. Полянський та Є.В. Трофімов називають суб'єкта адміністративного права учасником, активним або пасивним, процесу державного управління, наділеного у зв'язку із цим комплексом прав та обов'язків, які формують його адміністративно-правовий статус. На думку цих вчених-юристів, до таких суб'єктів варто відносити фізичних та юридичних осіб, при цьому останні наділені конкретним адміністративно-правовим статусом (орган виконавчої влади, політична партія, засіб масової інформації тощо) та інших колективних суб'єктів адміністративного права [13, 94-99]. Більш повною, у контексті деталізації видів юридичних осіб як суб'єктів адміністративного права, є

класифікація, запропонована В.М. Манохіним, Ю.С. Адушкіним та З.А. Багішаєвим, які поділяють суб'єктів адміністративного права на дві групи: фізичні особи та організації, при цьому організації класифікуються на державні (ті, які виконують завдання, функції повноваження держави, базуються на державній власності і керуються державою: органи держави, державні підприємства і установи) та недержавні (не виконують державних завдань і функцій, не фінансуються державою і не керуються нею: громадські об'єднання громадян (профспілки, спортивні організації тощо), кооперативні об'єднання, об'єднання за іншими інтересами) [14, 43-45]. Майже аналогічну класифікацію пропонує Ю.М. Старилов, який поділяє суб'єктів адміністративного права на індивідуальних та колективних. Колективні суб'єкти, на думку російського вченого-адміністративіста, – це групи людей, які є організаціями (державні, недержавні, приватні, громадські) [15, 426-430].

Отже, в адміністративно-правовій літературі юридичні особи приватного права безпосередньо не досліджуються як суб'єкти адміністративного права, увага їм приділяється лише опосередковано. Як правило, це відбувається крізь призму аналізу правового статусу органів державної влади (юридичних осіб публічного права) та меншою мірою об'єднань громадян, окремого ж розгляду приватних юридичних осіб у такому вимірі класифікаційного розподілу, на жаль, не здійснюється. Така ситуація в адміністративно-правовій доктрині зовсім не відображає стан речей у правозастосуванні, який свідчить про постійно зростаючу роль та активність юридичних осіб приватного права в адміністративно-правових відносинах.

Якщо вести мову про «управлінський» блок адміністративного права, то, як приклад, слід виділити систему контрольних правовідносини (відносини у сфері податкового, екологічного, протипожежного контролю тощо), у яких одним із суб'єктів може виступати юридична особа приватного права (об'єкт контролю), а іншим юридична особа публічного права (суб'єкт контролю). Так би мовити, частка участі приватних юридичних осіб у таких правовідносинах досить значна, оскільки господарюючі суб'єкти (в тому числі і юридичні особи) як об'єкти контролю знаходяться під постійним (постійна основа є вихідною ознакою контролю, що відмежовує його від нагляду) цілеспрямованим впливом з боку контролюючих органів, що й зумовлює стабільну участь юридичних осіб приватного права в контрольних правовідносинах, які за своїм змістом є відносинами управлінськими, тобто – адміністративними.

Із цими відносинами пов'язані й певні процесуальні відносини, у яких також можуть брати участь приватні юридичні особи, і, які формують іншу складову адміністративного права – процесуальну. Такі відносини пов'язані із вирішенням спорів, які виникають під час здійснення контролю органами публічної адміністрації. В цьому аспекті мову слід вести про адміністративне судочинство (адміністративно-судочинський процес) та адміністративний порядок вирішення таких спорів. У даному випадку приватні юридичні особи вступають у такі правовідносини, коли вважають, що внаслідок здійснення контрольної діяльності були порушені їх законні права та інтереси. Крім того, процесуальні відносини за участю приватних юридичних осіб можуть виникати і у випадку притягнення їх до адміністративної відповідальності за виявлені правопорушення, про що мова піде далі за текстом.

Повертаючись до розгляду управлінських відносин, у контексті участі в них юридичних осіб, варто зупинитись і на потенціалі адміністративного договору як певного засобу впливу юридичних осіб приватного права у сфері реалізації виконавчої влади. Підтримуючи К.К. Афанасьєва, слід зазначити, що перспективним напрямком удосконалення державного управління в нових умовах є використання органами виконавчої влади України в їх правотворчій і правозастосовчій діяльності саме адміністративних договорів, одними з головних переваг яких є: універсальний характер цього правового акта, що містить як регулятивний, правозастосовчий, так і правоохоронний аспекти; значні потенційні можливості договірної регулювання суспільних відносин в умовах децентралізації та деконцентрації державної влади; забезпечення процесів можливого зближення публічно-правових і приватноправових засад у сучасному державному управлінні; можливості реального гарантування захисту конституційних прав громадянина і людини, прав колективних суб'єктів адміністративного права, не наділених державно-владними повноваженнями, в управлінських відносинах з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування тощо [16, 3].

Якщо вести мову про адміністративні договори органів публічної адміністрації з приватними юридичними особами, то як приклад можна назвати, зокрема, укладання між об'єднаннями

господарюючих суб'єктів та Державною податковою адміністрацією України меморандумів про створення сприятливого податкового клімату, які закріплюють засади податкових відносин [17]. Яскравим прикладом адміністративного договору у сфері управління можна вважати укладання Відкритим акціонерним товариством «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна» (м. Запоріжжя) тристороннього договору з Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Запорізькою обласною радою. Вказаний договір покликаний забезпечити реалізацію Програми охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки в м. Запоріжжя, затвердженій рішенням Запорізької обласної ради від 23 квітня 2002 року, виконання підприємством природоохоронних заходів, щодо усунення наднормативних викидів та скидів у навколишнє природне середовище забруднюючих речовин, та попередження і запобігання надзвичайній екологічній ситуації в майбутньому [18]. У договорі зафіксовано чіткий перелік природоохоронних заходів, що має здійснити підприємство, строки та терміни їх виконання, комплекс прав та обов'язків сторін, контрольні повноваження Міністерства та обласної ради, підстави відповідальності тощо.

Також, погоджуючись із К.К. Афанасьєвим, варто акцентувати увагу і на тому, що за «предметним» критерієм можна виділяти адміністративні договори про надання деяких послуг приватним особам [16, 11] як приклад варто навести й видачу дозволу (ліцензії і т.д.) юридичній особі на ведення певного виду підприємницької діяльності, що містить фактично всі ознаки адміністративного договору). Отже, із упевненістю можна стверджувати, що з еволюційним становленням та динамічним розвитком інституту адміністративного договору як джерела адміністративного права, форми державного управління, суттєво зростає і буде в подальшому зростати та видозмінюватись й вплив юридичних осіб у зазначеній сфері правовідносин.

Окремо слід зупинити увагу і на потенціалі реалізації прав та обов'язків юридичної особи в адміністративно-деліктній сфері, яка складає вагомому самостійну частину предмета адміністративного права. Глава 2 КпАП України не визнає суб'єктом адміністративного проступку юридичну особу, хоча в науковій юридичній літературі з цього приводу вже досить давно висловлюється протилежна до діючого змісту законодавчого припису думка і акцентується увага на необхідності запозичення досвіду кодифікаторів Російської Федерації, Республіки Казахстан та інших держав щодо нормативного закріплення юридичної особи як можливого суб'єкта адміністративного проступку (наприклад, праці О.Л. Жильцова [19], О.Т. Зими [20], В.К. Колпакова [21], М.В. Костіва [22], Д.М. Лук'янця [23], С.І. Саєнка [24], І.Й. Слубського [25] та ін.). Крім того, численна кількість нормативно-правових актів закріплює широке коло адміністративних санкцій як майнового, так і немайнового характеру, які можуть застосовуватись у тому числі і до юридичної особи приватного права, у випадку порушення нею відповідних правових приписів. Так, наприклад, можна виділити положення Закону України від 21 грудня 2000 року «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами», які передбачають, що після закінчення встановлених строків погашення узгодженого податкового зобов'язання на суму податкового боргу нараховується пеня (п.16.1.1 ст.16), та встановлюють розміри штрафних санкцій за порушення податкового законодавства накладаються на платника податків (п.17.1. ст.17) [26]. Ст.17 Закону України від 31 березня 2005 року «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» передбачає, що за порушення вимог цього Закону до суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють розрахункові операції за товари (послуги), за рішенням відповідних органів державної податкової служби України застосовуються фінансові санкції у встановлених розмірах [27]. Законом України від 24 лютого 1994 року «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [28] закріплено, що головні державні санітарні лікарі (їх заступники) застосовують такі заходи для припинення порушення санітарного законодавства: обмеження, тимчасова заборона чи припинення діяльності підприємств, установ, організацій; обмеження, зупинення або заборона викидів (скидів) забруднюючих речовин за умови порушення санітарних норм; зупинення або припинення інвестиційної діяльності у випадках, встановлених законодавством тощо. До підприємств, підприємств, установ, організацій, які порушили санітарне законодавство, застосовуються й фінансові санкції у встановлених цих Законом розмірах (ст.42 Закону).

Слід згадати й відповідні положення нового антикорупційного законодавства, а саме Закону України від 11 червня 2009 року «Про засади запобігання та протидії корупції» [29] та Закону України від 11 червня 2009 року «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень» [30], які визнають юридичних осіб суб'єктами відповідальності за корупційні правопорушення, встановлюють відповідальність юридичних осіб за вчинення їх уповноваженими особами корупційних правопорушень, а також визначають порядок притягнення їх до відповідальності.

Отже, фактично юридичні особи можуть виступати суб'єктом адміністративно-деліктних відносин не тільки в якості потерпілого, але і в якості особи, яка вчинила адміністративний проступок. Закріплення на законодавчому рівні (саме в КпАП України) процесуальних підстав визнання юридичної особи суб'єктом адміністративного проступку остаточно поставить крапку на дискусії, у тому числі і науковій, щодо визнання юридичної особи суб'єктом адміністративно-деліктного права.

Таким чином, проаналізувавши різні складові адміністративного права (деліктну, управлінську, процесуальну (в тому числі й адміністративно-судочинську) крізь призму участі в таких відносинах юридичних осіб, можна зробити цілком логічний висновок про те, що юридичні особи, у тому числі і юридичні особи приватного права, є найактивнішими учасниками адміністративно-правових відносин, мають відповідний рівень правоздатності, дієздатності та деліктоздатності для їх ідентифікації в якості суб'єктів адміністративного права, що зумовлює необхідність перегляду їх ролі та місця в системі суб'єктів адміністративного права. Разом із тим, варто наголосити на важливості більш ґрунтовного дослідження потенціалу юридичних осіб приватного права в цій складовій системи права України, оскільки на сьогодні представники адміністративно-правової науки не приділяють достатньої уваги розгляду та дослідженню цих проблемних питань, навіть не зважаючи на ті трансформаційні процеси, що характерні для галузі і науки адміністративного права на сучасному етапі їх розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Принцип верховенства права: Проблеми теорії та практики: у двох книгах / За заг. ред. Ю.С. Шемчушенка / книга друга: Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві / Відп. Ред. В.Б. Авер'янов. – К.: Конус-Ю, 2008. – 314 с.
2. Курінний Є.В. Адміністративне право України: тенденції трансформації в умовах реформування: Навчальний посібник / Є.В. Курінний. – Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2002. – 92 с.
3. Кравчук В.М. Соціально-правова природа юридичної особи: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / В.М. Кравчук. – Львів, 2000. – 16 с.
4. Черевко П.П. Створення юридичних осіб приватного права: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / П.П. Черевко. – К., 2009. – 16 с.
5. Фролов В.Д. Правочиноздатність юридичної особи та її здійснення за цивільним законодавством України (цивілістичний аспект): автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / В.Д. Фролов. – Одеса, 2004. – 20 с.
6. Винар Л.В. Правовий статус юридичних осіб, заснованих державою: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Л.В. Винар. – Львів, 2006. – 20 с.
7. Іванов С.О. Участь юридичних осіб публічного права у цивільних відносинах (на прикладі Міністерства оборони України): автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / С.О. Іванов. – К., 2009. – 19 с.
8. Лещенко Д.С. Правовий статус установ в цивільному праві України: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Д.С. Лещенко. – Х., 2005. – 20 с.

9. Примак В.Д. Цивільно-правова відповідальність юридичних осіб: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / В.Д. Примак. – К., 2005. – 16 с.
10. Колпаков В.К. Адміністративне право України / Валерій Костянтинівич Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 544 с.
11. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. Т.О. Коломоець. – К.: Істина, 2009. – 480 с.
12. Ківалов С.В. Адміністративне право України: Навч.-метод. посібник. – 3-є вид., перероб. і доп. / С.В. Ківалов, Л.Р. Біла. – Одеса: Юридична література, 2006. – 488 с.
13. Административное право: учебник [Ю.А. Дмитриев, И.А. Полянский, Е.В. Трофимов]. – М.: Эксмо, 2009. – 928 с.
14. Манохин В.М., Адушкин Ю.С., Багишаев З.А. Российское административное право: Учебник. – М.: Юристь, 1996. – 359 с.
15. Стариков Ю.Н. Курс общего административного права. Т. 1: История. Предмет. Нормы. Субъекты / Юрий Николаевич Стариков – М.: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМАИНФРА М), 2002. – 728 с.
16. Афанасьев К.К. Адміністративний договір як форма державного управління (теоретико-правовий аспект): автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / К.К. Афанасьєв. – Х., 2002. – 19 с.
17. Меморандум про створення сприятливого податкового клімату між Українським союзом промисловців і підприємців та Державною податковою адміністрацією України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=2D244FC99EE2C3F95446FEBEC502698B?art_id=116230&cat_id=115195.
18. Подписано трехстороннее соглашение о выполнении природоохранных мероприятий на ОАО «Днепроспецсталь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dss-ua.com/rus/press/news/article.wbp?article-id=A6070362-AC10-0850-01A1-2495B9D1D1F2>.
19. Жильцов О.Л. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: процесуально-правовий аспект: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.Л. Жильцов. – Х., 2007. – 20 с.
20. Зима О.Т. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.Т. Зима. – Х., 2001. – 19 с.
21. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен / Національна академія внутрішніх справ України / Валерій Костянтинівич Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.
22. Костів М.В. Адміністративна правосуб'єктність юридичних осіб та особливості її реалізації в адміністративно-деліктних відносинах: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М.В. Костів. – К., 2005. – 21 с.
23. Лук'янець Д.М. Адміністративно-деліктні відносини в Україні: теорія та практика правового регулювання: Монографія / Дмитро Миколайович Лук'янець. – Суми: АТД «Університетська книга», 2006. – 367 с.
24. Саєнко С.І. Адміністративна відповідальність юридичних осіб за правопорушення в сфері обігу наркотичних засобів: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / С.І. Саєнко. – Х., 2007. – 21 с.

25. Службський І.Й. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / І.Й. Службський. – К., 2008. – 20 с.
26. Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами: Закон від 21 грудня 2000 року (з наступними змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 10. – Ст. 44.
27. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України від 06 липня 1995 року // Відомості Верховної Ради України – 1995. – № 28. – Ст. 205.
28. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
29. Про засади запобігання та протидії корупції: Закон України: від 11 червня 2009 року // Відомості Верховної Ради. – 2009. – № 45. – Ст. 691.
30. Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень: Закон України: від 11 червня 2009 року // Відомості Верховної Ради. – 2009. – № 45. – Ст. 692.

УДК 342.9: 346.92: 340.12

КОМПЕТЕНЦІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ: ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ

Мацелик Т.О., к.ю.н., доцент, докторант

Національний університет державної податкової служби України

У статті розглядаються питання компетенції органів публічної адміністрації, як одне із основних в юридичній науці, акцентується увага на розкритті основних складових елементів компетенції.

Ключові слова: компетенція, публічна адміністрація, предмети відання, завдання, функції.

Мацельк Т.А. КОМПЕТЕНЦИЯ ОРГАНОВ ПУБЛИЧНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ: ПОНЯТИЕ И СТРУКТУРНЫЕ ЭЛЕМЕНТЫ / Национальный университет государственной налоговой службы Украины, Украина

В статье рассматриваются вопросы компетенции органов публичной администрации, как одни из основных в юридической науке, акцентируется внимание на раскрытии основных составляющих элементов компетенции.

Ключевые слова: компетенция, публичная администрация, предметы ведения, задачи, функции.

Matselyk T.O. ORGANS' JURISDICTION OF PUBLIC ADMINISTRATION: CONCEPT AND STRUCTURAL ELEMENTS / National university of DPS of Ukraine, Ukraine

The article examines questions of the competence of public administration as one of the major in legal studies, also focuses attention on the disclosure of major constituent elements of competence.

Key words: competence, public administration, competence items, tasks, functions.

Питання про компетенцію публічного органу влади належить до числа «базових» в юридичній науці. Відповідь на нього дозволяє визначити, як і якою мірою той чи інший орган публічної адміністрації виконує свою роль у державі, які його відносини з державними структурами, громадськими інститутами. Закріплення за органами публічної адміністрації як суб'єктами права визначеної компетенції є одним із способів державного регулювання їх дій, організації та упорядкування їх діяльності.

Поняття «компетенція» для органів публічної адміністрації є визначальним для їх характеристики як суб'єктів права, а його правильне використання в нормотворчій діяльності має досить суттєве значення для регламентації функцій цих органів, відповідно і ефективності їх діяльності.